

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY -
INFRASTRUKTÚRA, KRITIKUS
INFRASTRUKTÚRA BIZTONSÁG**

Időszak:

2014. február

Dátum:

2014. március 20.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKAZÁS TANULMÁNYOK ÉS TUDÁSBIZTOSÍTÁS

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	1
1 Monitoring	3
1.1 Hitelezési körkép	4
1.1.1 Lakossági szegmens	4
1.1.2 Vállalati szegmens	8
1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés	10
2 Elemzés: A pénzügyi szektorra vonatkozó aktuális közvélemény kutatás - a hitelezésre és a banki költségekre vonatkozó kérdések elemzése.....	14

Vezetői összefoglaló

A háztartások januárban is hiteltörlesztői pozícióban voltak, azaz több hitelt fizettek vissza, mint amennyi újat felvettek. A szezonálisan kiigazított adatok szerint a teljes nettó hiteltörlesztés az előző hónaphoz hasonlóan alakult, 32,1 milliárd forintnak felelt meg. A nettó forint-hitel törlesztés 3,4 milliárd forintot tett ki, miközben devizában 33,6 milliárd forinttal maradt el a hitelfelvételi tranzakciók mértéke a visszafizetésektől. A szezonális adatokat vizsgálva kismértékben nőtt az újonnan kihelyezett forintalapú lakáscélú hitelek volumene (14,5 milliárd forint) az év első hónapjában. A nyers adatokat tekintve januárban 74 milliárd forintnak felelt meg a lakáscélú hitelállomány növekedése, ami 2,2 százaléknak felel meg. Figyelembe kell venni azonban azt a tényt, hogy a forint januárban jelentősen gyengült az euróval (közel 5 százalékos) és a főbb devizákkal szemben.

Januárban tovább folytatódott a lakosság kamatterheinek mérséklődése. A hónap folyamán 21, valamint 40 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai. Eközben az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank hitelek kamatterhe nem változott. A svájci frank alapú szabad felhasználású jelzáloghitelt törlesztők így átlagosan továbbra is 7,6 százalékos, míg a lakáshitelt törlesztők 6,3 százalékos kamatot fizettek. Az új forint lakáscélú hitelek kamata a 2013. XII. és a 2014. I. hónap között 67 bázisponttal csökkent, a fogyasztási hitelek átlagos hitelköltség mutatója pedig 34 bázisponttal lett alacsonyabb.

A lakossági hitelezést tekintve elsősorban továbbra is keresleti oldali problémáról beszélhetünk a háztartások hitelintézetekkel szembeni bizalmatlansága mellett, és a gazdaság élénkülése ellenére. Ezzel szemben a vállalati hitelezés visszaesésében keresleti és kínálati tényezők egyaránt szerepet játszanak. A gyorsuló, de törékeny gazdasági növekedés miatt a cégek kívánnak beruházási döntéseikkel, amely mellett a bankok kockázatkerülése szigorú hitelfeltételeket, vagyis alacsony kínálatot eredményez.

A korlátok enyhítését célozta az MNB Növekedési Hitelprogramja, amelynek korábbi kiugró pozitív eredményeit októbertől már nem sikerült elérni. 2014. február 21.-ig a programban résztvevő partnerek mintegy 50,2 milliárd forintnyi szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé, ami 1292 vállalkozáshoz kapcsolódóan 1497 hitelügyletet jelent. A program igénybevétele tekintetében inkább 2014 második negyedétől várható felívelés, így a hitelfelvételek nagyobb részére 2014 második félévében kerülhet majd sor, ami az EU-s támogatásokból befolyó összegek hozzávetőlegesen nyárra várható megismerése mellett a beruházásokat általában jellemző szezonálisnak is tulajdonítható.

A szezonálisan szűrt számok alapján a nettó forint hiteltörlesztés 14,3 milliárd forintnak felelt meg. Mindez azt jelenti, hogy ismét a hitelek törlesztése volt a dominánsabb folyamat a forintban denominált ügyleteknél. A devizahitelek tranzakcióinak nettó értéke –71,2 milliárd

forintot tett ki. A kettő eredőjeként adódó januári teljes nettó hitelezés így –85,5 milliárd forintnak felelt meg. A folyószámlahiteleken felüli bruttó forint hitel-kihelyezés 141 milliárd forintot tett ki, ami kismértékű csökkenést mutat az előző hónaphoz képest. Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 54 milliárd forint volt, ami szintén visszaesést jelent az előző havi számhoz viszonyítva.

A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők rendre jobban érzékelték banki költségük emelkedését az elmúlt egy évben. A főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezők 83,8, míg a 8 általános vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők mindössze 35,2 százaléka válaszolt igennel erre a kérdésre.

A rossz anyagi helyzetben lévők 44,6 százaléka változtatott pénzügyi szokásain, míg a jó anyagi helyzetben lévők csak 23,3 százaléka módosított és 65,5 százalékuk nem változtatott, 11,2 százaléknak pedig nincsen bankszámlája.

A válaszadók majdnem felének volt hitele az elmúlt hat évben. A jó anyagi helyzetben lévők több mint fele (52,6 százalékának) egyáltalán nem rendelkezett hitellel az elmúlt hat évben. Ezzel szemben a rossz anyagi helyzetű családok 16,3 százaléka rendelkezik mindkét típusú (forintalapú és devizaalapú) hitellel.

A megkérdezettek 61,6 százaléka nem vett igénybe egyáltalán segítséget és mindössze a 34,3 százalékuk vett igénybe valamilyen a Kormányzat által nyújtott könnyítést. A széles körű ismertsége és többszöri alkalmazási lehetősége ellenére a devizahitellel rendelkező megkérdezett lakosság mindössze ötöde vette igénybe az árfolyamgát rendszerét. A válaszadók mindössze 2,2 százaléka vett igénybe többféle lehetőséget is.

A Budapesten kívüli városi lakosság 40 százaléka választott valamilyen konstrukciót, míg ez az arány Budapesten 26,3 százalék ill. községekben tanyákon élők között gyakorlatilag azonos szintű 26,4 százalék. Úgy tűnik, hogy a banki közvetítésben igen nagy szerepe van a bank-ügyfél kapcsolatnak és az ezen alapuló bankolásnak (relationship-lending). A városokban így a bankok jobban eléri a lakosságot, jobban elérték az ügyfeleiket és ők alkalmazták ezeket a lehetőségeket. Meglepő ugyanakkor, hogy a fővárosi arány gyakorlatilag megegyezik a községekben, tanyákon élők arányával.

A válság előtt a gépkocsik vásárlásánál 80 százalék hitelből valósult meg, míg manapság a hazai piacon 70 százalékban készpénzzel fizetnek a vevők. A kérdésre adott válaszokból az derül ki, hogy az életkorral előrehaladva nő a hiteles autók aránya. Az 50–59 éves lakosság esetében ez az arány az átlag másfélszerese (32,7 százalék). Továbbá a korral csökken az autó nélküliek aránya. Az látszik, hogy az iskolázottság növekedésével csökken azok aránya, akiknek jelentős problémát okoz a törlesztő részletek fizetése, míg növekszik azok aránya, akiknek kis problémát okoz a törlesztő részletek kifizetése.

A válaszadók hozzávetőlegesen 50-50 százalékban támogatják, illetve utasítják el az autóhitelek számára esetleg kidolgozásra kerülő könnyítést. Minél iskolázottabb a válaszadó, annál inkább elutasítja az autóhitelek megsegítését. A fővárosból a vidéki kistélepülések felé haladva ez fordítottan igaz, azaz nő a csomag támogatottsága.

1 Monitoring

A magyar gazdaság növekedése éves bázison tovább gyorsult a negyedik negyedévben: a várakozásokat felülmúló, 2,7 százalékos bővüléssel hazánk az EU élmezőnyébe tartozott. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint az előző negyedévhez képest 0,5 százalékkal nőtt a GDP. A növekedés kiegyensúlyozottságát jelzi, hogy a külső és belső forrásokra közel azonos mértékben támaszkodott. Az export és az import növekedése fokozódott: előbbit a javuló külső konjunktúra, utóbbit a bővülő belső felhasználás vezérelte. A nettó export így tovább nőtt és 1,5 százalékponttal járult hozzá az év/év GDP-növekedéshez. A belföldi teljesítmény erősödése a beruházások 10 százalékot meghaladó éves bővüléséhez köthető, amit főként az uniós forrásokból megvalósuló nagyberuházások vezéreltek. A fogyasztás növekedését az óvatossági megtakarítások és az adósságállomány leépítése továbbra is fékezték. A rendelkezésre álló jövedelem bővülésének és a munkaerőpiaci helyzet javulásának következtében ugyanakkor a IV. negyedévben, éves bázison 1 százalékkal nőtt a háztartások fogyasztási kiadásának volumene. A belföldi felhasználás összességében 1,2 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez.

Az ipari teljesítmény az idei év első hónapjában is dinamikusan bővült: a KSH adatai¹ szerint 6,1 százalékos volt az éves növekedés. **Havi bázison 3,1 százalékos volt a szezonálisan és munkanappal kiigazított növekedési ráta.** A kiugró teljesítmény az év végi leállások után újra beinduló termelésnek köszönhető, míg az éves indexre az alacsony bázis hatott. A növekedést továbbra is az exportértékesítés vezérli: 2014 januárjában az előző év azonos időszakához képest 9,3 százalékos bővülést regisztráltak. Ezzel szemben az ipar belföldi értékesítésének volumene jelentősen visszaesett, januárban 5,5 százalékkal éves bázison, havi összevetésben négy hónapja csökken az eladás. Az ipari termelés bővülésében a feldolgozóipar játszotta a főszerepet. Ezen belül a járműgyártást és az ehhez kapcsolódó beszállítói ágazatokat kell kiemelni. A legnagyobb súlyú alág, a járműgyártás kibocsátása januárban közel 31 százalékkal nőtt, amit a 27,5 százalékos exportnövekedés segít. A feldolgozóipar többi meghatározó súlyú alágaiban nőtt a termelés, kivéve a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártását. Az összes új rendelésben változás tapasztalható: a belföldi rendelések nőttek, az exportrendelések visszaestek, összességében 3,3 százalékos zsugorodást mértek. Az összes rendelésállomány 2014 első hónapjában így is 12 százalékkal haladta meg az előző év januárját. Az ipari bizalmi index tovább nőtt, már négy hónapja pozitív tartományban van, ami rövidtávon optimizmusra ad okot.

A kiskereskedelmi forgalom a szezonális és naptárhatástól megtisztított adatok szerint 2013 utolsó hónapjában 1,1 százalékos visszaesést mutatott az előző hónap bázisán. Az éves növekedési ütem is lassult, decemberben 1,8 százalékkal bővült a kiskereskedelmi forgalom.

¹ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ipa/ipa21401.pdf> 1. oldal

A KSH 2014. januári gyorsbecslése² ismét gyorsuló növekedésről számolt be: az előző év azonos időszakának bázisán csaknem 4 százalékkal nőtt a kiskereskedelmi forgalom. A tavalyi év utolsó hónapjához képest egyedül az üzemanyag-kiskereskedelem bővült visszafogottabban. Ezzel szemben az élelmiszerkereskedelem és a nem élelmiszer jellegű kereskedelem is közel 4-4 százalékkal bővült éves viszonylatban. A kiskereskedelmi ágazat bizalmi mérlege az előző hónaphoz képest visszaesett, de továbbra is a pozitív tartományban van. A háztartások bizalmi indexei is lefelé mozdultak februárban, és ismét a negatív tartományba csúszott a következő 12 hónap általános gazdasági helyzetének megítélése, és a pénzügyi helyzetükre vonatkozó megítélés mutatója is.

A fogyasztóiár-színvonal 2014 februárjában sem nőtt érdemben, az éves inflációs mutató 0,1 százalék volt. Az árfolyamatokat továbbra is elsősorban a szabályozott árak csökkentése határozza meg: **a háztartási energia ára februárban éves összevetésben 10,3 százalékkal csökkent, az első rezsicsökkentés már kikerült a bázisból.** Az élelmiszerek ára éves összevetésben stagnált, a ruházkodási és tartós fogyasztási cikkek ára folytatta zsugorodását, ahogyan az üzemanyagok ára is. Némi meglepetésre a szolgáltatások inflációs üteme is lelassult. Az inflációt a dohányárak mellett a piaci szolgáltatások éves drágulása hajtotta érdemben felfelé. Előbbit még mindig a dohányárres emelése okozza, utóbbinál a pénzügyi és biztosítási szolgáltatások drágultak jelentősen.

Az MNB legfőbb inflációs trendmutatói februárban érdemben nem mozdultak el előző havi alacsony szintjükről, 1,6 százalék körül alakulnak. **Az inflációs környezet továbbra is nyomott, már a maginfláció is a jegybanki inflációs célszint alá, 2,8 százalékra csökkent.** Habár az inflációs folyamatok megengednék, a fejlődő piacokat befolyásoló geopolitikai (ukrán események) és pénzügyi (Fed kötvénnyvásárlási volumenének csökkentése) zavarok miatt romló befektetői környezet jelentősen beszűkítette a jegybank mozgásterét a kamatcsökkentés folytatására.

1.1 Hitelezési körkép

1.1.1 Lakossági szegmens

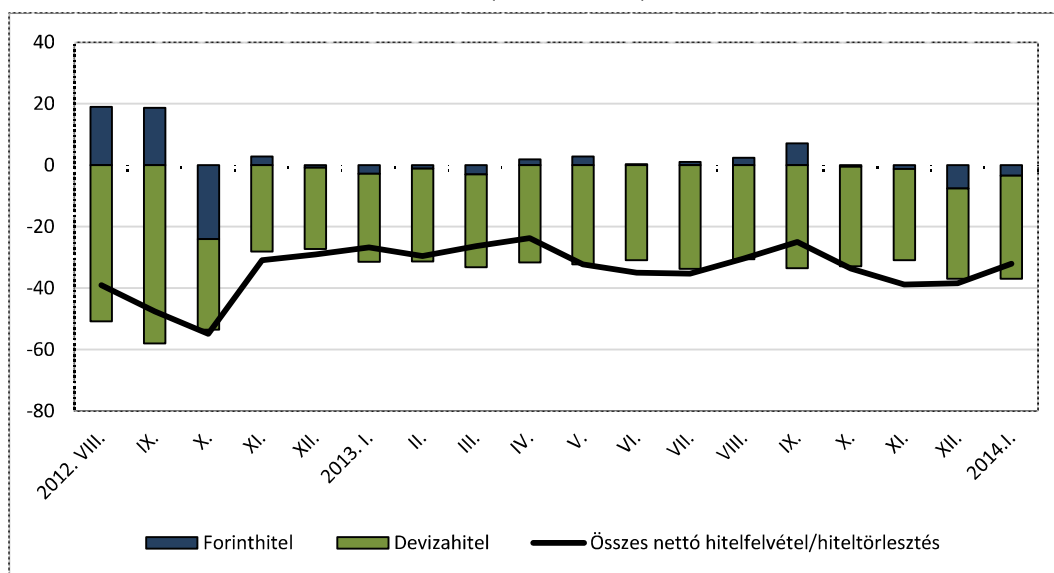
A háztartások januárban is hiteltörlesztői pozícióban voltak, azaz több hitelt fizettek vissza, mint amennyi újat felvettek. A szezonálisan kiigazított adatok szerint **a teljes nettó hiteltörlesztés az előző hónaphoz hasonlóan alakult, 32,1 milliárd forintnak felelt meg.** A nettó forint-hitel törlesztés 3,4 milliárd forintot tett ki, miközben devizában 33,6 milliárd forinttal maradt el a hitelfelvételi tranzakciók mértéke a visszafizetésektől.³

²<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kis/kis21401.pdf> 1. oldal

³http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2014. március 12.)

A szezonális adatokat vizsgálva **kismértékben nőtt az újonnan kihelyezett forintalapú lakáscélú hitelek volumene** (14,5 milliárd forint) az év első hónapjában. A nyers adatokat tekintve januárban 74 milliárd forintnak felelt meg a lakáscélú hitelállomány növekedése, ami 2,2 százalék. Figyelembe kell venni azonban azt a tényt, hogy a forint januárban jelentősen gyengült az euróval (közel 5 százalékot) és a főbb devizákkal szemben.

1. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE
(MILLIÁRD Ft)

Forrás: MNB

A lakosság folyamatos hiteltörlesztői pozíciójának köszönhetően **az elmúlt egy évben összesen 2,2 százalékkal lett kisebb a teljes hitelállomány**. A háztartások mérlegalkalmazkodását, az állomány leépítését nehezítette a forint jelentősebb gyengülése, amely a devizaalapú hitelek ártértekéldésén keresztül az állomány bővülését okozták. A lakossági hitelállomány nagy része ugyanis svájci frankban denominált, amely devizával szemben nagyjából 5,1 százalékkal lett gyengébb a hazai fizetőeszköz az elmúlt egy évben. A háztartások teljes hitelállománya a nem kiigazított adatok szerint nőtt (143,5 milliárd forint) január folyamán.⁴ Az előző hónapoz képest az áru- és egyéb fogyasztási hitelek, a lakáscélú hitelek, a gépjármű vásárlási hitelek és a szabad felhasználású jelzáloghitelek állománya nőtt, míg a személyi hitelek, folyószámlahitelek és az egyéb hitelek állománya csökkent.

Folytatódott a lakosság pénzügyi eszközeinek átcsoportosítása, amiért elsősorban továbbra is a kamatkörnyezet mérséklődése a felelős. Szezonálisan igazított adatok alapján a tranzakciókból fakadóan **nettó 13 milliárd forinttal csökkentek a háztartások banki betétei**

⁴http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2014. március 12.)

decemberben.⁵ Az MNB által gyűjtött nyers finanszírozási adatok alapján arra következtethetünk, hogy ezzel egyidejűleg jelentős mértékű volt a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok (47,6 milliárd forint) és a befektetési jegyek (89,2 milliárd) vásárlása. A szektorban ezzel az év első hónapjában beáramlott eszközök és kiáramlott kötelezettségek egyenlege 120,1 milliárd forintnak felelt meg.

1. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁGI HITELÁLLOMÁNY MÉRTÉKE (MILLIÁRD FORINT) ÉS VÁLTOZÁSA HITELTÍPUSOK SZERINT

	Személyi hitel	Lakáscélú hitel	Gépjármű vásárlási*	Áru és egyéb fogy.-i	Szabad felh. jelzálogh.	Folyószámla a hitel	Egyéb hitel	Összes hitel
január	341	3415	293	35	2227	445	230	6985
1 hónap	-0,6%	2,3%	1,3%	0,3%	3,2%	-0,2%	-1,9%	2,1%
3 hónap	-3,2%	1,9%	-3,0%	3,7%	2,8%	0,1%	-6,0%	1,3%
1 év	-13,6%	-2,1%	-19,5%	-9,4%	-1,6%	-1,3%	-1,6%	-3,4%

Forrás: MNB

Februárban több mint 44 milliárd forinttal növekedett a lakosság számára értékesített állampapírok állománya. A teljes állomány közel 1800 milliárd forintot tett ki.

Az Államadósság Kezelő Központ Zrt. adatai szerint februárban 44,2 milliárd forinttal növekedett a lakosságnak szánt állampapírok állománya. A Kamatozó Kincstárjegyek nettó értékesítése 33,3 milliárd, a Féléves Kincstárjegyeké 1,5 milliárd forint volt. Az egy- és kétéves Kincstári TakarékJegyek, továbbá a Kincstári TakarékJegy Plusz együttes mennyisége 3,2 milliárddal, míg az inflációkövető Prémium Magyar Államkötvények állománya 5,4 milliárd forinttal növekedett. A Babakötvény állománya közel 0,8 milliárd forinttal emelkedett az év második hónapjában.

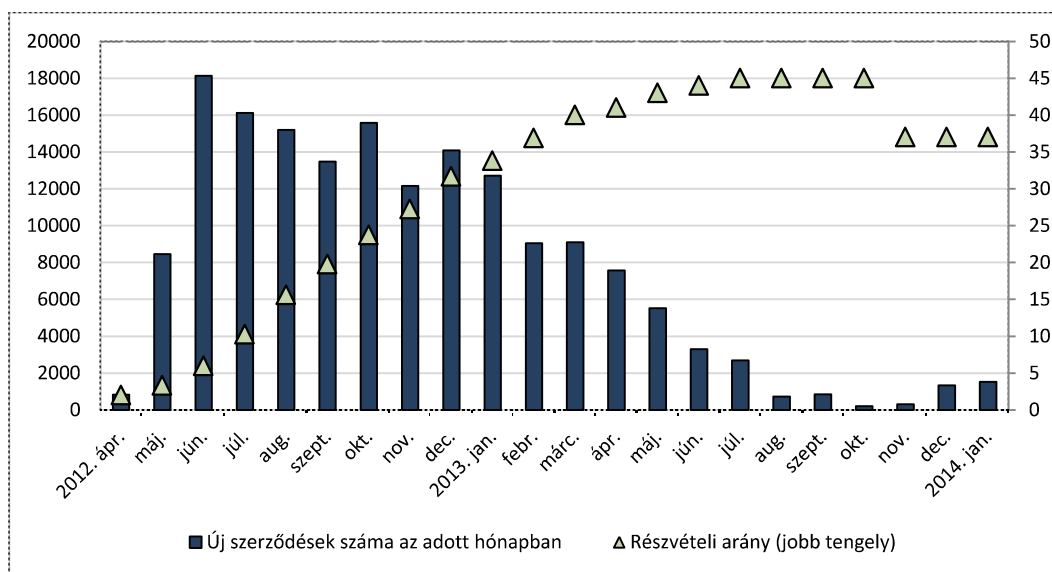
Az idei adatokat tekintve február végére a 110,4 milliárd forintnyi lakossági állampapír-állomány növekményből a Kamatozó Kincstárjegyekre 84,4 milliárd, a Féléves Kincstárjegyekre 2,1 milliárd, a Prémium Magyar Államkötvényre 16,5 milliárd, az egy és kétéves Kincstári TakarékJegyekre és a Kincstári TakarékJegy Pluszra együttesen 5,5 milliárd forint jut. A tavaly decemberben kibocsátott új Babakötvény értékesítése 1,9 milliárd forintot ért el a hónap során.

2014. február végére a lakosságnak szánt állampapírok teljes állománya 1799 milliárd forintra emelkedett. A teljes állományból a Kamatozó Kincstárjegyek 1072,6 milliárd, a Féléves Kincstárjegy 23,3 milliárd, az egy és kétéves Kincstári TakarékJegyek és a Kincstári TakarékJegy Plusz együttes mennyisége 340,2 milliárd, a Prémium Magyar Államkötvény állománya 359,4 milliárd forintra növekedett. A Babakötvény teljes állománya 3,3 milliárd forintot tett ki.

⁵http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatisztikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2014. március 12.)

A hitelintézetek veszteségeinek továbbra is jelentős része származik a nem teljesítő hitelekéből. A késedelembe lévő hitelek magas aránya pedig korlátozza a bankszektor tőke- és kockázatvállalási kapacitását, ami ezen keresztül visszafogja a hitelezési aktivitást. A lakosság fizetési képességének javítása céljából jött létre az árfolyamgát rendszere, mely alacsonyabb havi részleteken való törlesztést tesz lehetővé. Jelenleg a turbulens nemzetközi környezetben a forint árfolyamának volatilitása és gyengülése egyre inkább előtérbe helyezné a lakosság számára az árfolyamgát alkalmazását. Ehhez képest viszonylag csekély az érdeklődés. Az MNB adatai⁶ szerint **januárban** az árfolyamgát II. konstrukcióban **1524 új szerződés került megkötésre.**⁷

2. ÁBRA: AZ ÁRFOLYAMGÁT RENDSZERÉBE BELÉPŐK SZÁMA AZ ADOTT HÓNAPBAN

Forrás: MNB

Ez magasabb, mint a decemberi statisztika, amikor az új konstrukció hatályba lépése óta először növekedett az újonnan beérkezett igények száma. A továbbra is növekvő igénylés eredményeként december végéig összesen 1408 milliárd forint értékű devizaalapú jelzáloghitel törlesztési árfolyama került rögzítésre, ami **az összes devizakölcsön-állomány 37 százalékának felel meg.** Az előző hónapokhoz képest ez csökkenést jelez, amely egyrészt a devizaáértékelődés miatt következett be. Másrészt a jogosultak körének jelentős kiterjesztése okozta az arány visszaesését. A rögzített árfolyamon számított törlesztőrészlet feletti rész az ügyfelek gyűjtőszámláin halmozódik, melynek kamatrészét a bankok és az

⁶ http://felugyelet.mnb.hu/hirek_ujdonsagok/arfolyamgat_statistika_131130.html (letöltve: 2014. március 12.)

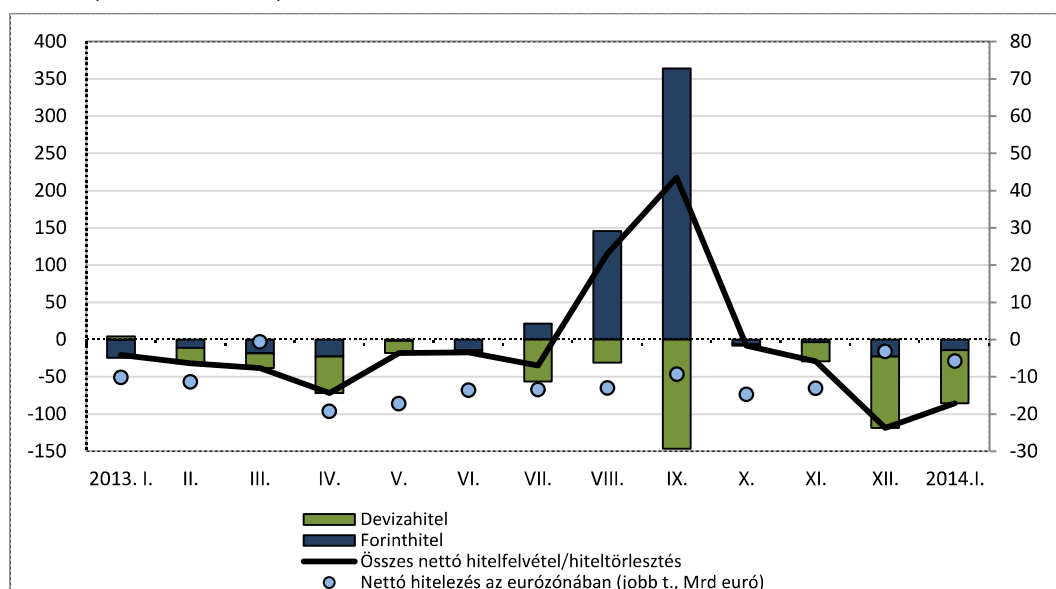
⁷ Az Országgyűlés 2013. november 5-én elfogadta a devizahitelek megsegítése érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló törvényt, amely kiszélesíti azok körét, akik az árfolyamgátat igénybe vehetik. Ennek egyik legfontosabb eleme, hogy a 90 napon túli tartozás nem kizáró ok. Ez megnövelte a bázist, ezért kisebb a részvételi arány a korábbihoz képest (37 százalék).

állam fele-fele arányban vállalják át. Az árfolyamgát rendszerébe belépők eddig összesen 28,2 milliárd forint értékű kamat megfizetése alól mentesültek.

1.1.2 Vállalati szegmens

A lakossági hitelezést tekintve elsősorban továbbra is keresleti oldali problémáról beszélhetünk a háztartások bankokkal szembeni bizalomvesztése mellett, és a gazdaság élénkülése ellenére. Ezzel szemben a vállalati hitelezés visszaesésében keresleti és kínálati tényezők egyaránt szerepet játszanak. A gyorsuló, de törékeny gazdasági növekedés miatt a cégek kívánnak beruházási döntéseikkel, amely mellett a bankok kockázatkerülése szigorú hitelfeltételeket, vagyis alacsony kínálatot eredményez.

3. ÁBRA: A MAGYARORSZÁGI VÁLLALATOKKAL (MILLIÁRD FORINT) ÉS AZ EURÓZÓNA VÁLLALATAIVAL (MILLIÁRD EURÓ) BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SZEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE

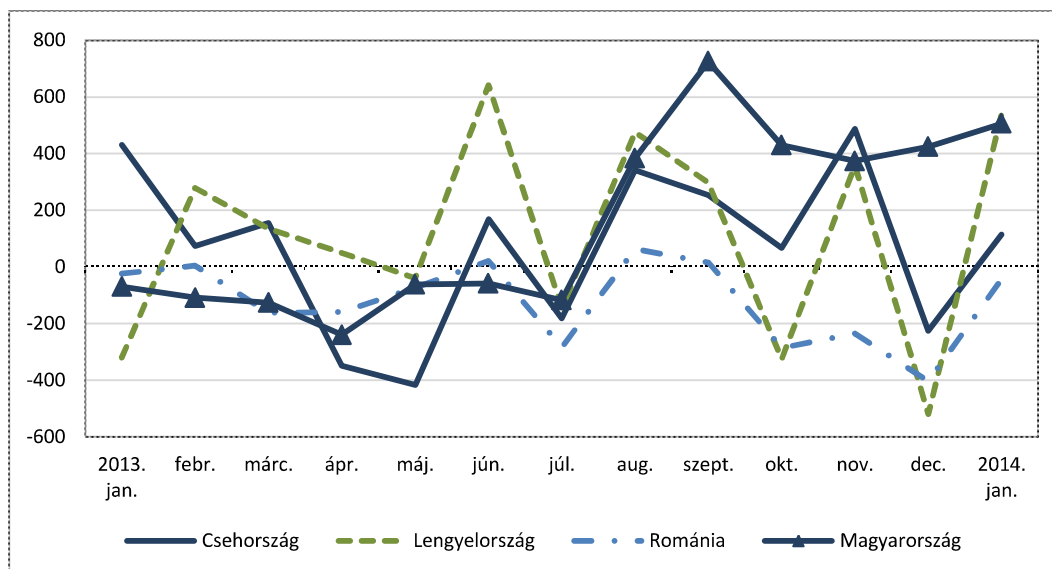

Forrás: MNB, EKB

A korlátok enyhítését célozta az MNB Növekedési Hitelprogramja, amelynek korábbi kiugró pozitív eredményeit októbertől már nem sikerült elérni. **A Növekedési Hitelprogram második szakasza 2013 októberében indult el 500 milliárdos keretösszeggel**, amely 2000 milliárdos nagyságúra bővíthető. Az első szakaszban nyújtott több mint 700 milliárdos hitelhez képest **a kisebb keretösszeg is nagyobb hatást gyakorolhat a gazdasági növekedésre, mivel csak maximum 10 százaléka a keretösszegnek fordítható korábbi hitelkiváltásra, így magasabb lesz a beruházásokra felvett hitelek aránya.** 2014. február 21.-ig a programban résztvevő partnerek mintegy 50,2 milliárd forintnyi szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé, ami 1292 vállalkozáshoz kapcsolódóan 1497 hitelügyletet jelent. A program igénybevétele tekintetében inkább 2014 második negyedévéől várható felívelés, így a hitelfelvételek nagyobb részére 2014 második félévében kerülhet majd sor, ami az EU-s támogatásokból befolyó összegek hozzávetőlegesen nyárra várható megismerése mellett a beruházásokat általában jellemző

szeszonalitásnak is tulajdonítható. Az új hitelek esetében a beruházási célúak részesedése 55 százalék, az új forgóeszközhitelké 39 százalék, míg az EU-s támogatások előfinanszírozására nyújtott hitelek aránya 6 százalék. A jegybank arra számít, hogy a teljes 500 milliárdos keretösszeget lehívják az év végéig.

4. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK RÉGIÓS ÖSSZEVETÉSE (MILLIÓ EURÓ)

Megjegyzés: A hazai adatokat az MNB által közzétett, szezonálisan kiigazított adatok havi, átlagos középárfolyamon euróra való konvertálásával nyertük. Forrás: EKB, MNB, Századvég-számítás

A szezonálisan szűrt számok alapján a nettó forint hiteltörlesztés 14,3 milliárd forintnak felelt meg. Mindez azt jelenti, hogy ismét a hitelek törlesztése volt a dominánsabb folyamat a forintban denominált ügyleteknél. A devizahitelek tranzakcióinak nettó értéke – 71,2 milliárd forintot tett ki. A kettő eredőjeként adódó januári teljes nettó hitelezés így – 85,5 milliárd forintnak felelt meg.⁸ A folyószámlahiteleken felüli **bruttó forint hitel-kihelyezés 141 milliárd forintot tett ki**, ami kismértékű csökkenést mutat az előző hónaphoz képest.⁹ **Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 54 milliárd forint volt**, ami szintén visszaesést jelent az előző havi számhoz viszonyítva.¹⁰

A régiós országokat vizsgálva **Csehországban és Lengyelországban nettófelvevői pozícióban voltak a vállalatok.** Csehországban 114 millió eurónak felelt meg a nettó hitelfelvétel, míg Lengyelországban ez az adat 539 millió euróra rúg. Romániában romlott a hitelezési pozíció, így januárban 43 millió euró volt a nettó hiteltörlesztés. Ami az eurózónát illeti, január

⁸http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2014. március 12.)

⁹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2014. március 12.)

¹⁰http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_EUR.xls (letöltve: 2014. március 12.)

hónapban is kis mértékű negatív nettó hiteltranzakció mutatkozott az Európai Központi Bank statisztikái alapján.

1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés

Januárban tovább folytatódott a lakosság kamatterheinek mérséklődése. A hónap folyamán 21, valamint 40 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai.¹¹ Eközben az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank hitelek kamatterhe nem változott. A svájci frank alapú szabad felhasználású jelzáloghitelt törlesztők így átlagosan továbbra is 7,6 százalékos, míg a lakáshitelt törlesztők 6,3 százalékos kamatot fizettek.¹² **Az új forint lakáscélú hitelek kamata a 2013. XII. és a 2014. I. hónap között 67 bázisponttal csökkent, a fogyasztási hitelek átlagos hitelköltség mutatója pedig 34 bázisponttal lett alacsonyabb.**

A lakossági hitelezésben érdekes lehet annak megvizsgálása, hogy hogyan változott a kamatcsökkentések hatására a lakossági kamatok szintje (5a ábra). A referenciának tekinthető 1 hónapos BUBOR 4,34 százalékpontot csökkent, miközben a lakáscélú hitelállományra vonatkozó átlagos kamatláb csak 1,65 százalékot. Figyelembe véve azt, hogy a forintalapú lakáscélú hitelállomány 1573 milliárd forint, a bankszektor a kamatkülönbözetten 42 milliárd forintot nyer évente. Két fontos megjegyzés tartozik még ehhez a megállapításhoz: az egyik, hogy a bankok nem feltétlenül a BUBOR-t alkalmazzák, hanem belső banki prime rate-t az ügyfél hitelkockázatát megjelenítő felárral. A másik, hogy az átárazódás, a kamatperiódus sok esetben 5 év is lehet, így a kamatcsökkenés az állományban csak később jelenik meg.

A vállalatok számára nyújtott forinthitelek kamatai december folyamán 34 bázisponttal¹³ csökkentek, míg az új euróhitelek kamatai 20 bázisponttal növekedtek.¹⁴ 2012 augusztusa óta így összesen 517 (forinthitelek), illetve 97 (euróhitelek) bázisponttal lettek alacsonyabbak a vállalati új hitelek kamatai. A már fennálló állomány kamatait tekintve a forinthitelek esetén 9 bázispontos csökkenést számított az MNB januárra vonatkozóan, míg az euróalapú hitelek kamatai 3 bázisponttal növekedtek. A mérséklődésben a lazább monetáris politika mellett az is szerepet játszott, hogy tavaly óta nagymértékben javult az ország kockázati megítélése, ami alacsonyabb felárakat tett lehetővé. Az 5 éves CDS a kamatvágási ciklus kezdete óta nagyjából 200 bázisponttal csökkent.

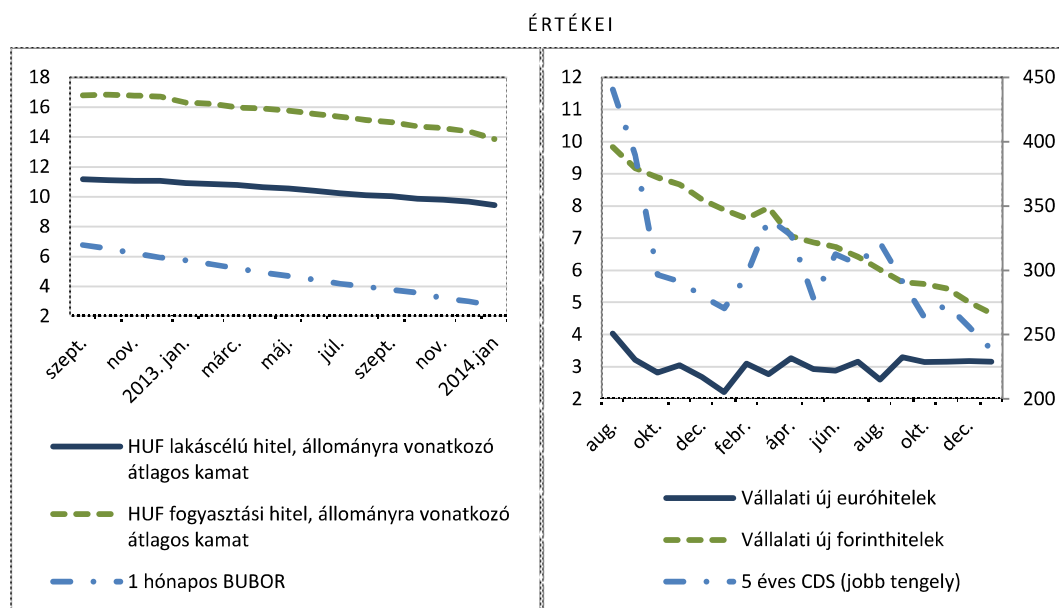
¹¹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2014. március 12.)

¹²http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0906_fogyaszta_si_CHF.xls (letöltve: 2014. március 12.)

¹³http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2014. március 12.)

¹⁴http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_EUR.xls (letöltve: 2014. március 12.)

5. ÁBRA: A HÁZTARTÁSI (ÁLLOMÁNY) HITELKAMATOK ÉS VÁLLALATI (ÚJ HITELEK) HITELKAMATOK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK), ILLETVE AZ EGYHAVI BUBOR (SZÁZALÉK) ÉS AZ 5 ÉVES CDS (BÁZISPONT)

Forrás: MNB Thomson Reuters

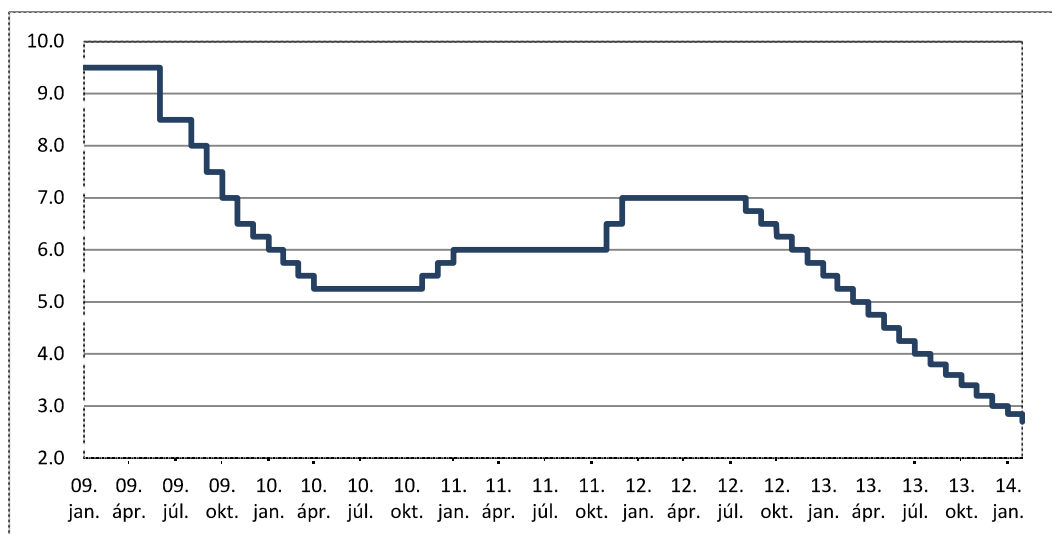
Az MNB újabb kamatvágást hajtott végre februárban, így a 15 bázispontos csökkentés hatására historikus mélypontra, 2,70 százalékra mérséklődött az irányadó kamat szintje. A Monetáris Tanács megítélése szerint idén és jövőre is folytatódhat a magyar gazdaság bővülése. Az infláció decemberben tovább mérséklődött, amiben elsősorban a szabályozott energiaárak novemberi csökkentése játszik szerepet. A tartósan alacsony inflációs környezet segíti az inflációs várakozások alkalmazkodását. A következő negyedévekben folytatódhat a gazdasági növekedés, mely a korábbiaknál kiegyensúlyozottabb szerkezetben valósulhat meg. Az export növekedése mellett a belső kereslet is bővízhet a következő években. A nemzetközi befektetői hangulat az amerikai eszközvásárlási program év végi lassítása ellenére is támogató maradt, Magyarország kockázati megítélése javult, mely a CDS-felárak és kötvényhozamok mérséklődésében is tükröződött.¹⁵

Az MNB Monetáris Tanácsának megítélése szerint a nemzetközi pénzügyi környezet alakulásával kapcsolatos bizonytalanság óvatos monetáris politikát indokol. Elismerik egyfelől, hogy a nemzetközi befektetői hangulat a Fed eszközvásárlási programjának folytatódó lassítása és a feltörekvő gazdaságok romló kockázati megítélése következtében változékonyan alakult, számos feltörekvő piaci deviza jelentős nyomás alá került. Másfelől azonban a Monetáris Tanács a kamatcsökkentési ciklus folytatásának szükségességéről és lehetőségéről, a makrogazdasági kilátások és a kockázati megítélés alakulásának átfogó értékelése alapján, a márciusi előrejelzés alappályájának és kockázati forgatókönyveinek ismeretében dönt. **Tekintettel arra, hogy az alacsony inflációs ráta csak rövidtávon marad**

¹⁵ http://www.mnb.hu/Monetaris_politika/donteshozatal/mnbhu_monet_kozlem/mtkozl_20140218_kozlemen_y (letöltés: 2014. március 12.)

fenn, felmerül a kérdés, hogy a folyamatos kamatcsökkentés leértékelődést és árfolyamvolatilitást indukáló hatása vajon kisebb-e, mint annak pozitív hozadéka.

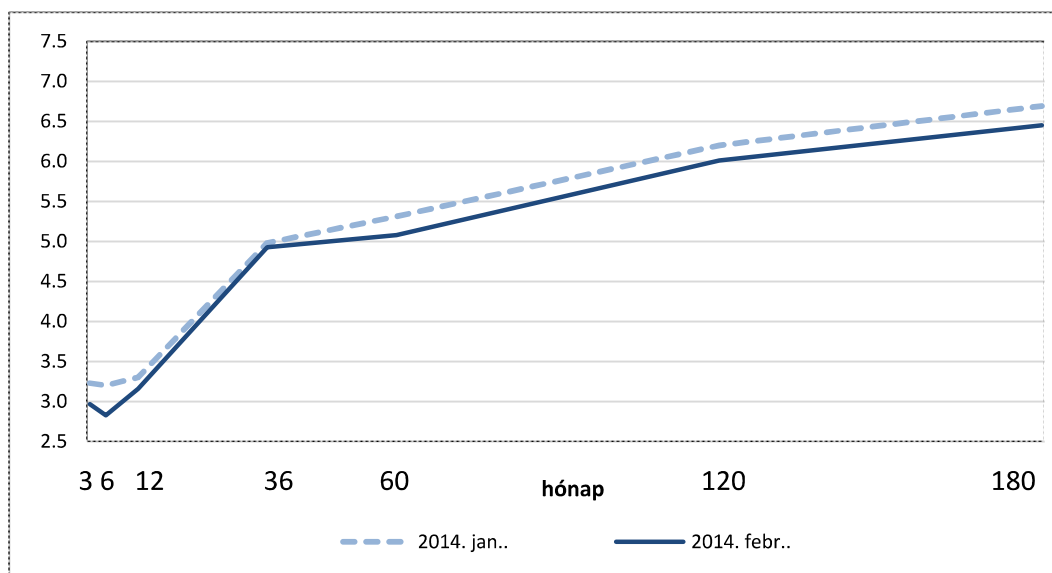
6. ÁBRA: A JEGYBANK IRÁNYADÓ KAMATÁNAK VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉK)

Forrás: MNB

Az újabb kamatvágás hatására, illetve a kockázatok mérséklődése az egyik serpenyőben, a másikkban pedig a feltörekvő piacokat egységesen érintő nagyobb bizonytalanság eredőjeként összességében **lejjebb tolódott a másodpiaci hozamgörbe**. A hosszabb lejáratokhoz tartozó hozamok csökkenése (5-től 24 bázispontig)¹⁶ a **hosszú távú kilátások javulását jelzik** a piacokon.

7. ÁBRA: A MÁSODPIACI HOZAMGÖRBE ALAKULÁSA (SZÁZALÉK)

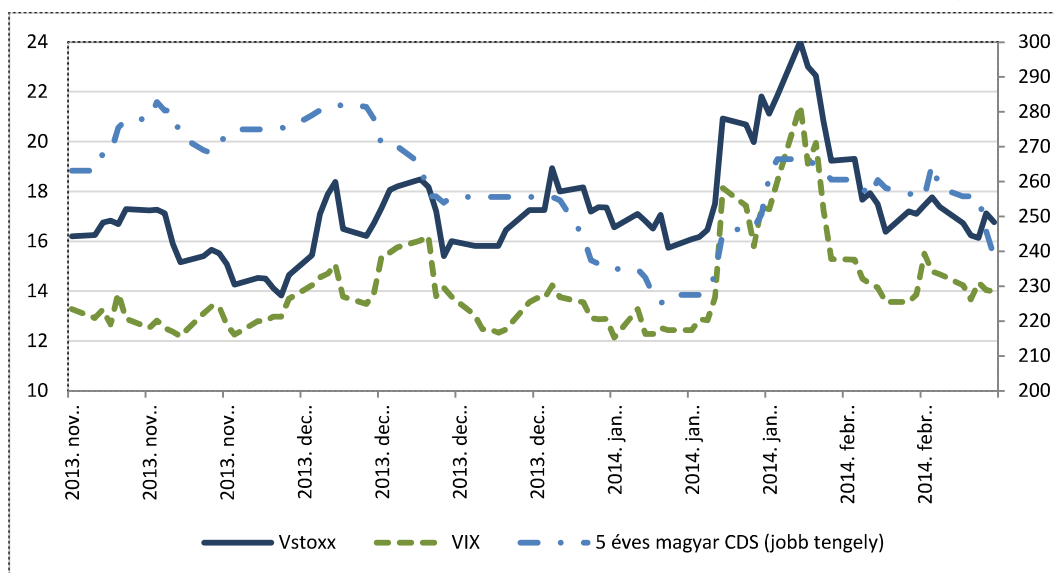

Forrás: Thomson Reuters, MNB

¹⁶http://akk.hu/benchmark1.ivy?public.cat-sys-24C8C719-3AFD-433C-A0C7-37D3FCF31DE5-filtergroup=datum_flt (letöltés 2014. március 14.)

Februárban a magyar országkockázatot kifejező 5 éves CDS 28 egységgel, 238 bázispontra csökkent. A forint árfolyama kis mértékben változott: a dollárral szemben alig 2 százalékkal, az euróval szemben pedig nem a forint árfolyama. Egy dollár MNB középárfolyama 226, míg egy euróé 311 forint volt február végén. Kitekintve a régióra, a cseh korona euróval szembeni árfolyama 2 százalékot, míg a lengyel zloty kurzusa 1 százalékkal erősödött a közös valutával szemben.

8. ÁBRA: A FŐBB KOCKÁZATI INDEXEK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK, BÁZISPONT)

Forrás: Reuters, MNB

Januárban az európai piacokon és az amerikai piacokon is javult a befektetők kockázati megítélése. Az amerikai piac szereplőinek kockázati toleranciáját kifejező VIX „félelemindex” a monetáris lazítás további csökkentése miatt február elején először emelkedett, majd csökkent. Eközben az index európai megfelelője, az Euro Stoxx 50 indexre vonatkozó opciók alapján számított VStoxx értéke a turbulensebb nemzetközi környezetben először magasabbá vált, majd az adósságplafon kérdéskörének megoldása (határidő kitolása)- és az ukrán események rövid távú felpattanása után a január végi értéke alá csökkent (21-ről 17-re).

2 Elemzés: A pénzügyi szektorra vonatkozó aktuális közvélemény kutatás - a hitelezésre és a banki költségekre vonatkozó kérdések elemzése

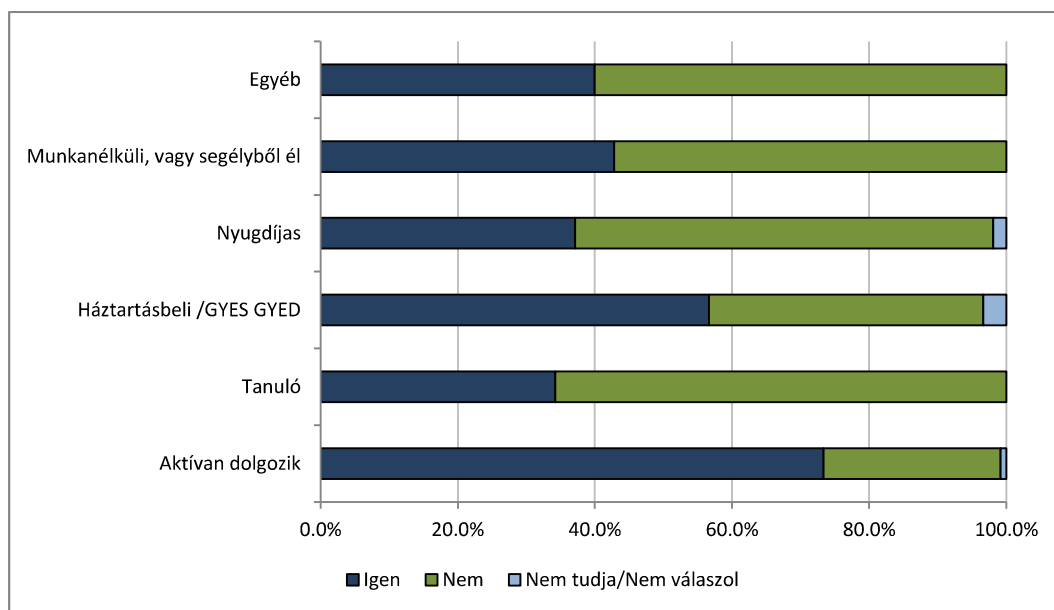
A Századvég telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2014. március 12-13. között, amelynek során 1005 véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdezett meg CATI módszerrel. Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.

2.1. Ön érzékelte-e banki költségeinek emelkedését az utóbbi egy évben?

A megkérdezett lakosság (1005 fő) 55,2 százaléka mondta azt, hogy érzékelte a banki költségek emelkedését az utóbbi időszakban, míg 43,6 százaléka nem érzékelte ezt. Emellett 1,2 százalék nem tudja vagy nem válaszolt.

A válaszok megoszlása azért érdekes, mert a közelmúltban büntette meg az MNB a bankokat a tranzakciós illeték áthárítása miatt.

9. ÁBRA: ÖN ÉRZÉKELTE-E A BANKI KÖLTSÉGEK EMELKEDÉSÉT AZ UTÓBBI IDŐBEN (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

A válaszadók munkahelyi státusz alapján történő megoszlása érdekes, mivel arra mutat rá, hogy az aktívan dolgozók és a háztartásbeliek (GYED, GYES) érzékelték a legjobban a banki költségek változását, míg a tanulók és a nyugdíjasok a legkevésbé.

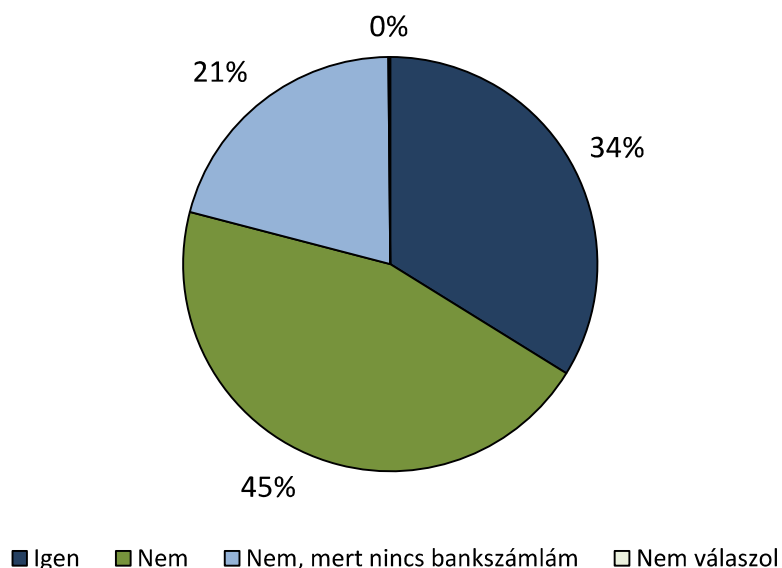
A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők rendre jobban érzékelték banki költségük emelkedését az elmúlt egy évben. A főiskolai vagy egyetemi végzettséggel rendelkezők 83,8, míg a 8 általános vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők mindössze 35,2 százaléka válaszolt igennel erre a kérdésre. A társadalmi csoport tekintetében ugyanakkor a felső és felső középosztályba tartozók csupán 36,2 százaléka érzékelt a banki költségeinek növekedését, míg 63,8 százalékuk nem. Vélhetően a nagyobb megtakarítással rendelkezőknek kedvezményesebben szolgáltat a bank. Lakóhely szempontjából a budapestiek 65,9 százaléka, a városiak 56,4 százaléka, míg a községek, tanyák lakóinak 47,1 százaléka tapasztalta banki költségeinek növekedését.

Ismert, hogy a lakosság pénzügyi szokásainak változását okozhatta a 2013. január 1-jétől érvényben lévő tranzakciós illeték, melyet az átutalások, a postacsekk-befizetések, a készpénzkifizetések és –átutalások után kell fizetni. Mértéke a számlák közötti tranzakciókra vonatkozóan eredetileg 2 ezreléknek felelt meg, míg a készpénzfelvételre 3 ezrelékes tranzakciós adót fizettek a bankok. Mivel a tervezetthez képest kevesebb bevétel folyt be a költségvetésbe ezen az úton, a bankok a nyár folyamán egyszeri befizetésre lettek kötelezve, és egyúttal emelkedett a tranzakciós illeték mértéke is. Augusztus óta így az átutalások esetén már 3 ezreléket kell fizetni, a készpénzfelvétel esetén pedig 6 ezrelékre emelkedett az illeték mértéke.

2.2 Ön változtatott pénzügyi szokásain az utóbbi egy évben?

A második kérdésre adott válaszok közül talán érdekes lehet, hogy a megkérdezettek több mint 20 százalékának nincs bankszámlája.

10. ÁBRA: ÖN VÁLTOZTATOTT-E PÉNZÜGYI SZOKÁSAIN AZ UTÓBBI EGY ÉVBEN (SZÁZALÉK)

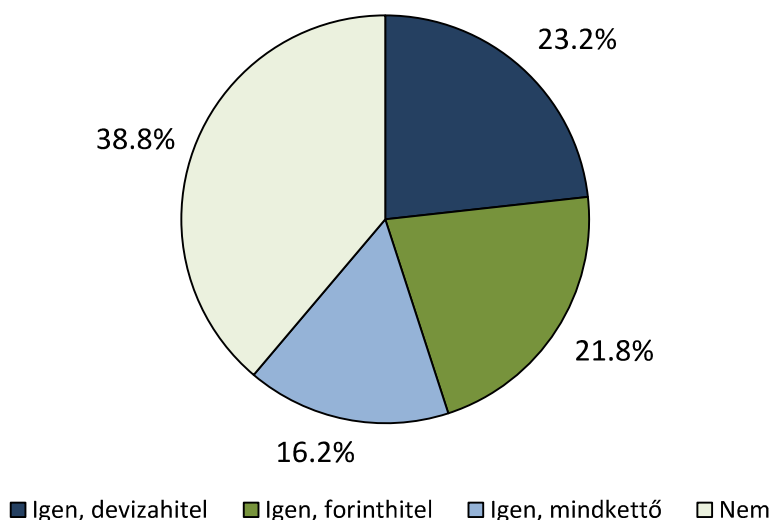
Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

A rossz anyagi helyzetben lévők 44,6 százaléka változtatott pénzügyi szokásain, míg a jó anyagi helyzetben lévők csak 23,3 százaléka módosított és 65,5 százalékuk nem változtatott, 11,2 százaléknak pedig nincsen bankszámlája. A fővárostól a kisebb településekig haladva a lakosok egyre kevésbé alakították át bankszámlájukkal kapcsolatos szokásaikat. Továbbá azon polgároknak, akik érzékelték a banki költségek emelkedését, 52,6 százaléka módosította pénzügyi szokásait. Akik pedig nem érzékelték a költségek növekedését, azok közül 42,4 százaléknak nincs bankszámlája.

2.3. Önnek vagy az Ön családjának van, vagy volt az elmúlt hat évben valamilyen hitele?

A válaszadók majdnem felének volt hitele az elmúlt hat évben. A megkérdezettek 17 és 14,9 százalékának volt forint és devizahitele a 40-49 és az 50-59 éves korosztályban. Ez az arány jelentősen magasabb a 8,6 százalékos átlagnál. Továbbá a 60 éven felüliek 63,3 százalékának nincs hitele. A jó anyagi helyzetben lévők több mint fele (52,6 százalékának) egyáltalán nem rendelkezett hitellel az elmúlt hat évben, ez az arány a nem is jó, de nem is rossz anyagi helyzetű családoknál 56,1 százalék. Ezzel szemben a rossz anyagi helyzetű családok 16,3 százaléka rendelkezik mindkét típusú hitellel. A felső- vagy a felső középosztály 74,5 százaléka illetve a középosztály 61,6 százaléka nem rendelkezett egyáltalán hitellel az elmúlt hat évben. Magyarország régióit vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy a dél-alföldi régióban 64 százalékos a hitellel nem rendelkezők aránya. Észak-Magyarországon országos szinten kiemelkedő, 35,2 százalékos arányban vettek fel a háztartások csak devizahitelt. Nyugat-Dunántúlon az átlag majdnem kétszeresének (31,7 százalékának) van csak forint hitele, míg Dél-Dunántúlon az átlag kétszeresét meghaladó mértékű (19,3 százalékos) a mindkét típusú hitellel rendelkezők aránya.

11. ÁBRA: ÖNNEK VAGY AZ ÖN CSALÁDJÁNAK VAN, VAGY VOLT AZ ELMÚLT HAT ÉVBEN VALAMILYEN HITELE?
— AZOK KÖZÜL, AKIK VÁLTOZATTAK PÉNZÜGYI SZOKÁSAIKON (SZÁZALÉK)

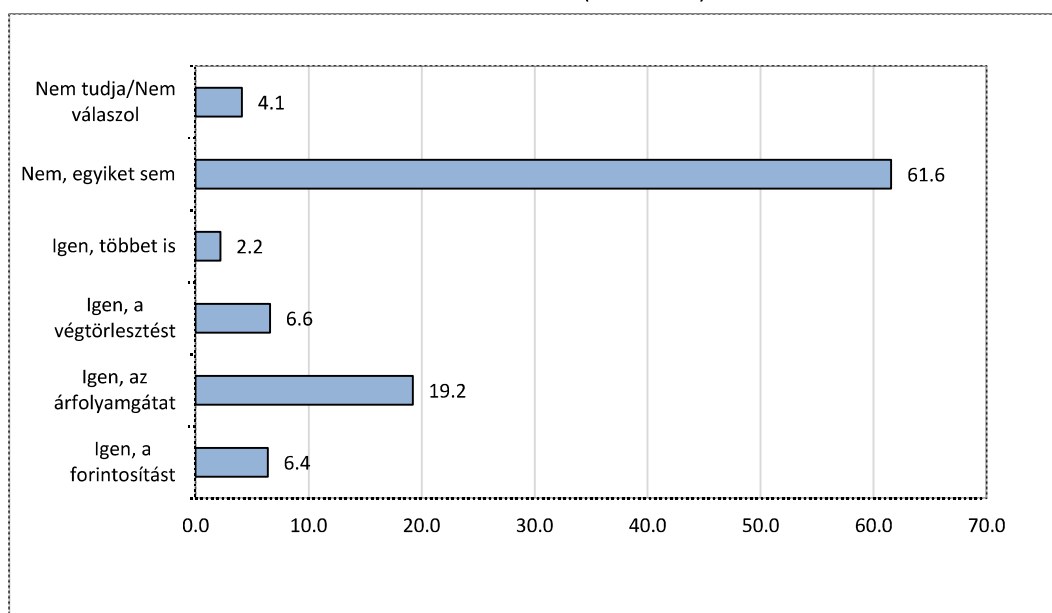
Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

Azon állampolgárok, akik változtattak pénzügyi szokásaikon, ott 61,2 százalékuk rendelkezett legalább forint vagy devizahittel.

2.4. Igénybe vett Ön vagy családja a devizahitelek számára nyújtott valamilyen segítséget?

A megkérdezettek 61,6 százaléka nem vett igénybe egyáltalán segítséget és mindössze a 34,3 százalékuk vett igénybe valamilyen a Kormányzat által nyújtott könnyítést.

12. ÁBRA: IGÉNYBE VETT ÖN VAGY CSALÁDJA A DEVIZAHITELEK SZÁMÁRA NYÚJTOTT VALAMILYEN SEGÍTSÉGET? (SZÁZALÉK)

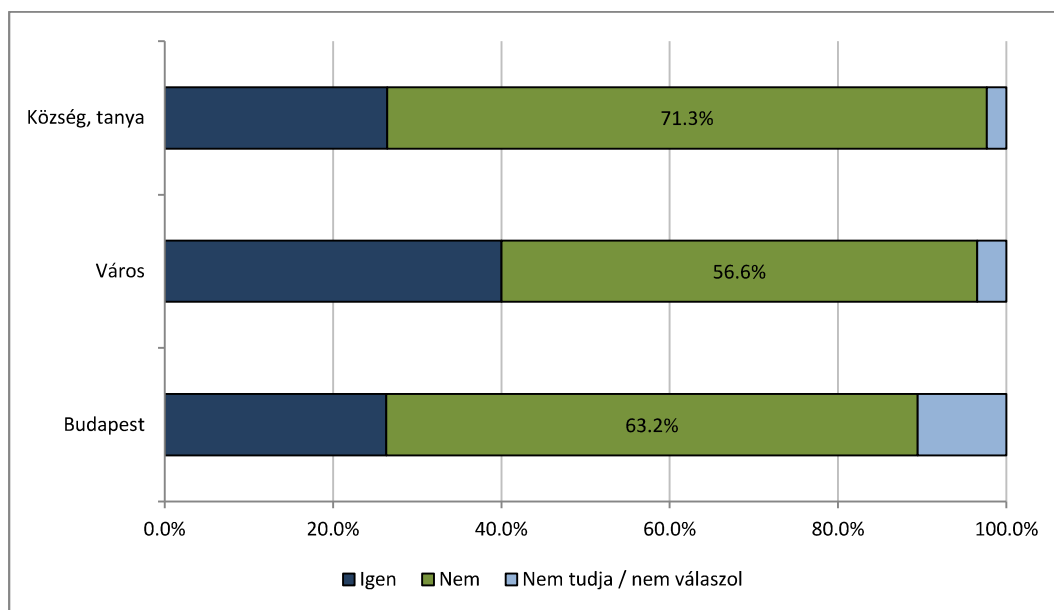

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

A széles körű ismertsége és többszöri alkalmazási lehetősége ellenére a devizahittel rendelkező megkérdezett lakosság mindössze ötöde vette igénybe az árfolyamgát rendszerét. A devizahittel rendelkező válaszadók mindössze 2,2 százaléka vett igénybe többféle lehetőséget is. A korfa tekintetében megállapítható, hogy a 18-29 évesek több mint fele (50,9 százaléka) igénybe vett segítséget, míg az 50–59 évesek közötti korosztály egyáltalán nem vette igénybe semmilyen konstrukciót.

A városi lakosság 40 százaléka választott valamilyen konstrukciót, míg ez az arány Budapesten 26,3 százalék ill. községekben tanyákon élők között gyakorlatilag azonos szintű 26,4 százalék. Ez azt a jelenséget erősíti, hogy a banki közvetítésben igen nagy szerepe van a bank-ügyfél kapcsolatnak és az ezen alapuló bankolásnak (relationship-lending). A városokban a bankok jobban eléri a lakosságot, jobban elérték az ügyfeleiket és ők alkalmazták ezeket a lehetőségeket. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a fővárosi arány gyakorlatilag megegyezik a községekben, tanyákon élők arányával.

13. ÁBRA: IGÉNYBE VETT ÖN VAGY CSALÁDJA A DEVIZAHITELESEK SZÁMÁRA NYÚJTOTT VALAMILYEN SEGÍTSÉGET? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

2.5. Van az Ön vagy családja autóján valamilyen hitel?

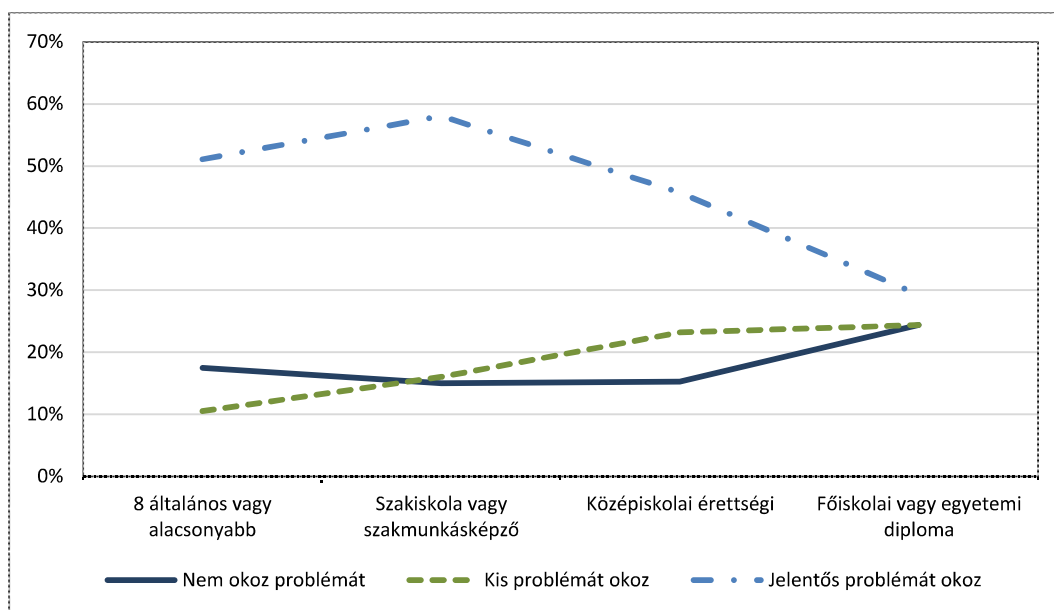
A válság előtt a gépkocsik vásárlásánál 80 százalék hitelből valósult meg, míg manapság a hazai piacon 70 százalékban készpénzzel fizetnek a vevők.¹⁷ A januári 20 után februárban mintegy 30 százalékkal több személyautót adtak el Magyarországon, mint egy évvel korábban. Az új autók értékesítése a válság előtti időszak 200 ezres mennyiségéről az elmúlt évekre évi 50 ezerre esett.

A kérdésre adott válaszokból az derül ki, hogy a korral előrehaladva nő a hiteles autók aránya. Az 50–59 éves lakosság esetében ez az arány az átlag másfélszerese (32,7 százalék). Továbbá a korral csökken az autó nélküliek aránya. Függetlenül attól, hogy jó vagy rossz anyagi helyzetben van az illető állampolgár, közel azonos arányban van családja autóján hitel. A rossz anyagi helyzetben levőknél markánsan többnek nincs autója.

¹⁷ Gulyás József, a Magyar Gépjárműimportőrök Egyesületének elnökségi tagja

2.6. Okoz Önnek, illetve családjának problémát bármilyen hitelhez kapcsolódó törlesztő részletek fizetése?

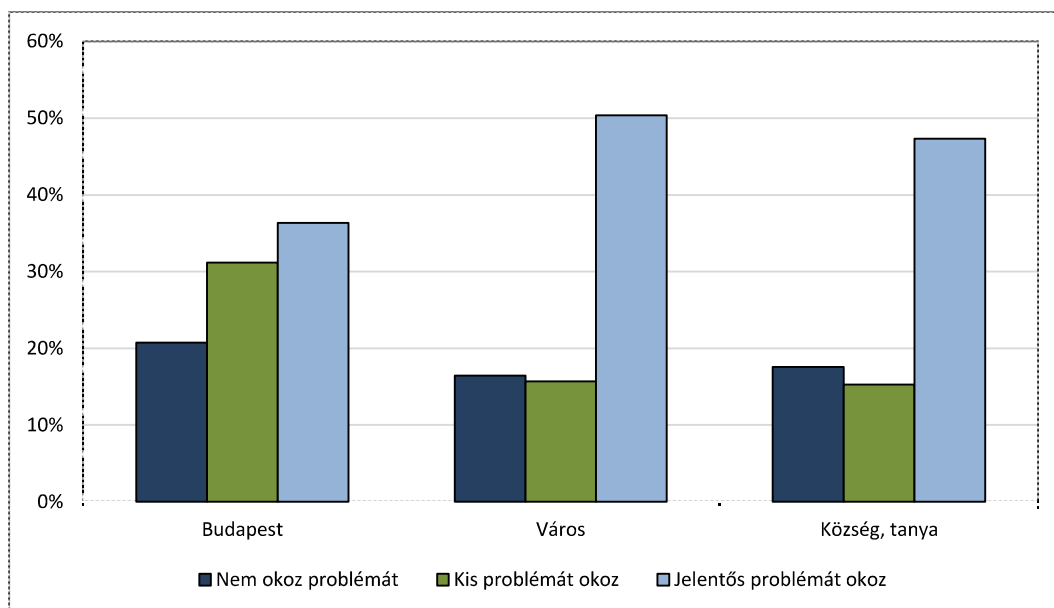
14. ÁBRA: OKOZ ÖNNEK, ILLETVE CSALÁDJÁNAK PROBLÉMÁT BÁRMILYEN HITELHEZ KAPCSOLÓDÓ TÖRLESZTŐ RÉSZLETEK FIZETÉSE – ISKOLÁZOTTSÁG ALAPJÁN

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

Az látszik, hogy az iskolázottság növekedésével csökken azok aránya, akiknek jelentős problémát okoz a törlesztő részletek fizetése. Míg növekszik azok aránya, akiknek kis problémát okoz a törlesztő részletek fizetése.

15. ÁBRA: OKOZ ÖNNEK, ILLETVE CSALÁDJÁNAK PROBLÉMÁT BÁRMILYEN HITELHEZ KAPCSOLÓDÓ TÖRLESZTŐ RÉSZLETEK FIZETÉSE – LAKÓHELY SZERINT

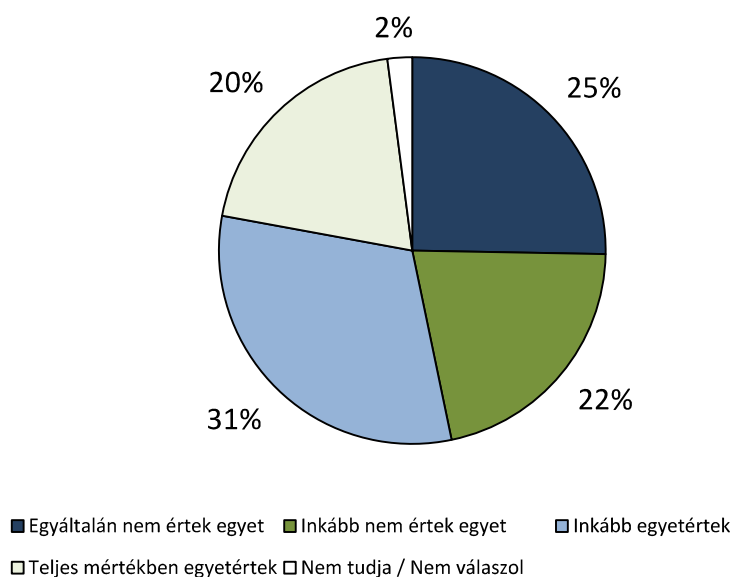

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

A városiak és a község, tanyaiak számára kiugró azok aránya, akiknek jelentős problémát okoz a törlesztő részletek kifizetése. Míg a budapestiek esetében a válaszadók az átlag majdnem kétszeresénél jelezték a kis problémát a törlesztő részleteknél.

2.7. Mennyire ért Ön egyet azzal, hogy az autójukat devizahitelből vásárlókat is megsegítsék?

16. ÁBRA: MENNYIRE ÉRT ÖN EGYET AZZAL, HOGY AZ AUTÓJUKAT DEVIZAHITELBŐL VÁSÁRLÓKAT IS MEGSEGÍTSÉK? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég közvélemény-kutatás

A válaszadók hozzávetőlegesen 50-50 százalékban támogatják, illetve utasítják el az autóhitelek számára kidolgozásra kerülő könnyítést. Minél iskolázottabb a válaszadó, annál inkább elutasítja az autóhitelek megsegítését. A fővárosból a vidéki kistélepek felé haladva ez fordítottan igaz, azaz nő a csomag támogatottsága.